СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЩЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 151. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 30 червня 1932. — VOL. XL. No. 151. Jersey City, N. J., Thursday, June 30, 1932. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ОСЯГАЄ ПЕРШУ ПОБІДУ НА КОНВЕНЦІЇ

ЗАТЕ ТРАТИТЬ У ДРУГІЙ СПРАВІ.

ШИКАГО. — Другий день конвенції демократичної партії зазначився завзятою боротьбою за вибір предсідника конвенції. Кожда сторона пробувала зазначити свою силу перепертям свого кандидата на президію. Остаточно сторонники Рузвелта переперли вибір сенатора Волша з Монтани. Це була перша їх побіда.

Зате ці самі сторонники Рузвелта мусіли відступити від свого бажання перемінити регулямін конвенції в тому напрямі, щоби про номінацію кандидатів рішала звичайна, а не кваліфікована більшість делегатів.

У комісіях, котрі виробляють плятформу партії на ці вибори, ведеться завзята боротьба за точки, що відносяться до прогибіції. Крайні „мокрі" хочуть доконче переперти виразно антипрогибіційну заяву.

У деяких місцях на конвенції приходило до горячих демонстрацій, серед котрих чути було й свисти й мявкання. Замітно, що жінки-делегатки беруть у нарадах і в агітації дуже живу участь.

СЕНАТ ЗА ОЩАДНОСТИ.

ВАШИНГТОН. — Сенат ухвалив 35 голосами проти 11 законопроєкт про ощадність, який мав би ощадити на видатки уряду за один фіскальний рік 150 мільйонів долярів.

Тепер проєкт відіслано до спільного комітету палат для вирівнання ріжниць між ухвалами.

ПРОТИВИТЬСЯ ПРОГИБІЦІЙНОМУ СТАНОВИЩУ РАКЕФЕЛЕРА.

ВАШИНГТОН. — Полковник Вудкак, директор прогибіції, видав публичний протест проти недавної заяви про прогибіцію, виданої відомим мільонером Ракефелером, що колись давав великі гроші на прогибіцію.

Вудкак каже, що Ракефелер помилявся в багатьох фактах. Передовсім не можна приписувати всі злочини прогибіції. Не можна теж сказати, чи тепер скритих салунів є так богато, як колись було явних, та що вони мають такий самий вплив. Здається, каже Вудкак, що пиятика теж не росте, а паде.

ЛЮДИ ВМИРАЮТЬ ВІД СПЕКИ.

ВАШИНГТОН. — Горяч, получена з вогкістю, що навістила у вівторок східні стейти, коштувала життя кількоро людей. У Ню Йорку впало від спеки 5 людей, з чого двоє померло. Один з них упав неживий підчас гри в „бейзбол".

Богато людей поїхали над море й там наслідком необережности при купанню загинули дві особи.

ЗНОВ ПАЖОР НАПАВ РИБАКА.

СІ АЄЛ СИТІ (Ню Джерзі). — Знову пажорлюдоїд напав і покалічив рибака. Цим разом пажор напав на рибака, як цей витягав його до лодки. Людоїд важив 250 фунтів. Він запустив зуби в коліно 32-літнього Антонія Фонца й держався так довго, аж товариші нещасного вбили рибу ножами. Фонца зараз відставлено до шпиталя в Филаделфії.

З того, що лише недавно інші рибаки мали в цих водах пригоди з пажорами, рибаки заключають, що цього року тут прибуло чомусь більше число людоїдів.

СПРАВА ВИКРАДЕННЯ ЛИНДБЕРГОВОЇ ДИТИНИ.

ФЛЕМИНГТОН (Ню Джерзі). — Полковник Линдберг продовжував у вівторок свої зізнання на розправі проти Кертиса, будівничого кораблів, що обібрався самий за посередника між родиною Линдберга та злочинцями, що викрали були дитину Линдберга. Линдберг оповідав довго, як то під впливом оповідань Кертиса він витрачував дорогий час на марні пошукування кораблів на морю і таке інше. Линдберг певний, що Кертис ніяких злочинців не знав та що його ціла історія це одна велика видумка.

АРЕШТУВАЛИ КОМУНІСТИЧНОГО АГІТАТОРА.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Поліція арештувала тут Віліема Фостера, комуністичного агітатора, як цей пробував виголосити промову до громади людей. Поліція товпу розігнала, а Фостера задержала як людину, котра переступила закон проти синдикалізму.

ЗАМИКАЮТЬ ОДИН З НАЙБІЛЬШИХ НЮЙОРСЬКИХ ТЕАТРІВ.

НЮ ЙОРК. — Заряд театру „Раксі", одного з найбільших театрів у світі для рухомих образків, постановив закрити театр на протяг 4 тижнів. Закриття театру стоїть у звязку з перемінами в фінансовій організації підприємства.

СМЕРТЬ ПОПУЛЯРНОГО СВЯЩЕНИКА.

У шпиталю св. Вінкентія в Ню Йорку помер о. д-р Френсіз П. Дофі, римо-католицький священик, широко відомий з воєнних часів капелян 69-го полку піхоти у Мексику та 165-го полку в світовій війні. На цьому становищі зєднав він був для себе широке признання серед людей усіх вір своїм патріотизмом, бажанням помогти людям у найтяжчих положеннях, самопожертвуванням та відвагою, злученими з незвичайною толеранцією для чоловіка іншої віри. З приводу його смерти поплили кондоленції від католиків, протестантів, жидів і невіруючих.

ЖИДІВСЬКИЙ КОНГРЕС.

У Вашингтоні відбувається так званий Американський Жидівський Конгрес з представників ріжних жидівських організацій в Америці. Між найбільше спірними справами конгресу порушено питання скликання всесвітнього конгресу Жидів. Д-р Тененбавм, провідник конгресу, заявляється за такий плян, але ряд інших визначних Жидів є проти цього на тій основі, що, мовляв, такий конгрес може викликати враження, що Жиди всіх країв злучені разом, а це може дати притоку до нової филі антисемітизму. На уладженім конгресом бенкеті сенатор Бора говорив, що кождий народ повинен мати свою національну державу та бути вільним від національних переслідувань поза її межами.

ЗАСУД КОМУНІСТІВ.

Сім судбурських (Канада) комуністів, яких арештовано було підчас першотравневої демонстрації, станули перед судом і зістали засуджені на кару вязниці від 15 днів до року. Рівночасно суддя поручив іміграційній владі депортувати з Канади засуджених, які не є горожанами Канади: Михайла Костинюка, якого суд узнав за провідника тієї демонстрації, засуджено на кару вязниці до одного року. Інший учасник демонстрації, Семен Юрчук, дістав таку саму кару й має бути депортований з Канади. Між засудженими є дві жінки: Анна Керечук і Тімі Питканін.

БОРОТЬБА РИБАКІВ З ПАЖОРАМИ.

Джакольоне Джякомо та С. Скот Меккінлі, котрі хотіли наловити собі риби в океані з берега в Ошен Сіти, Ню Джерзи, мали дуже неприємну несподіванку, коли перший з них зловив на вудку пажоралюдоїда ваги 500 фунтів, а другий пажора вагою 250 фунтів. У бійці першого з них риба вдарила хвостом по нозі з такою силою, що цей упав на землю зі зломаною кісткою, а рибу аж товариші добили молотом. Другий без труду дав собі раду зі своєю добичею.

НІЧОГО СОБІ БАТЬКО.

Возьний скарбового уряду у Рівному, Васюков, змусив рідну доньку до утримування з ним зносин, що не лишилось без наслідків. З болю, що все виявиться, він поповнив самогубство. В тяжкому стані Васюка відставлено до шпиталя, але він почиває вертатися до здоровля, а по видужанні потягнуть його до судово-карної відповідальности.

ВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ У РАДІО.

У московському радіо можна було почути недавно проновий плян військового вишколу радянського населення, головно на східних окраїнах СРСР. Центральний Комітет Комуністичної Партії СРСР проводить тепер у життя кампанію, яка має на цілі довести до цього, щоб кожний мущина і кожна жінка на Далекому Сході були організованими „цивільними жовнірами червоної армії". З сибірських радіопосильних стацій виголошують що дня делегвані штабом червоної армії старшини воєнні виклади. Такі виклади не обмежуються тільки до навчання, як заховуватися підчас газової та летунської атаки, але дають теж вказівки, як обходитися зі зброєю. По всіх російських фабриках і колгоспах робітники обовязані слухати згаданих викладів. Після викладів дістають робітники до рук зброю і практично переходять воєнний вишкіл.

ПАТРІОТИЧНИЙ МАЙОР.

У Жовкві відбувалась у травні військова бранка. Дня 26. травня явився перед поборовою комісією Володимир Коссараб з Жовкви. Як спитали його про національність, він подав українську. Коли один з членів комісії звернув увагу, що в документах подана „руска" — тоді Коссараб заявив недвозначно, що це мабуть помилка. Яке було його здивування, коли побачив у військовій книжочці „народовосць польска". Він подався з жалобою до майора, а той викинув його за двері. Слід зазначити, що Українцям дали категорію „Ц" — брали декого тільки з тих, що подали національність „руску".

ТРАГЕДІЯ НА ОЗЕРІ.

Чотири албертійські громадяни вибралися на прогульку до озера Лак Ст. Ені, Алта. Як вони плавали човном на озері, повстала буря й човен перевернувся. Прогулькові попадали в воду й три втопились, а один вчіпився перевернутого човна й держався його більш як годину, заки прибули люди на ратунок. Втопилися: 48-літній лейборитський провідник з Едмонтону й говернор албертійського університету та інжинір при едмонтонському уряді публичних шкіл, Джордж Лейтам, 45-літній склепар з Алберта Біч, Оскар Мюрін; 23-літній студент інжинирії, Сидні Фовлер, з Едмонтону. Виратувано 48-літнього столяра з Алберта Біч, Росела Тирела.

ТРАГІЧНА ПОДІЯ У ВИЛИНГТОНІ.

7-літній Василь Фівчук з Едмонтону бавився набитою рушницею в лісі біля фармерської оселі Вилингтон, Алта. Коло нього стояла 8-літня кревнячка Олена Бохапецька й кількох старших членів родини. Рушниця вистрілила й куля поцілила дівчинку. Вона впала нежива.

НОВОЧАСНІ КОСИНЕРИ.

В селі Козлівці під Варшавою вибухла між селянами бійка на коси, людші та орчики. Кілька осіб вийшло з бійки з тяжкими ранами, а одна жертва померла в шпиталі. Подібна бійка була в селі Блізні, де поранено чотири особи й одна з них померла.

ДРУКАРСЬКА ПРАЦЯ.

Багато знають, що друкарський робітник дорогий, дорожчий як кождий інший. Але багато не знають, що друкарський робітник умирає далеко скорше від своїх товаришів інших фахів. Статистика виказує, що лише 65 відсотків друкарських робітників переживають 50-тий рік життя. Складач, який складає машиною, живе ще коротше, бо лише 45 відс. переживають 50-тий рік життя. Пересічно жиє машиновий складач 42 роки, а ручний 50. Складач мусить стояти 8 годин денно на ногах, мусить вдихати олово й мусить бути інтелігентний — а це все треба заплатити. Вдови й сироти по складачах не мають пенсій і треба ще за життя подбати про те, щоби вони по смерти батька не опинилися на вулиці. — („Час").

НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНЕЦЬ.

В селі Остурні в Пряшівщині, на Словаччині, де Українці врізуються довгим клином із Закарпатської України, живе Українець, що має вже 112 літ. Майже всі мешканці того села тішаться довговічністю. За цілий 1931. рік померло в тому селі 23 людей. Пятнацять з них померли у віці від 62 літ до 100. У віці нижчому як 60 літ померло всього вісьмох, цебто 37 відс. Згаданий Українець зветься Михайло Мудрак. Родився він у цьомуж таки селі 1820 року на перший день Великодня. Тепер він, хоч уже недомагає на ноги, всежтаки тримається назагал добре та не зраджує ще охоти вмирати. Довговічність мешканців Остурні приписують надзвичайно здоровому кліматови та воді в згаданій місцевости.

ПРОГРАВ ЖИТТЯ.

В порті біля Данціга побачили у воді трупа мужчини без голови. Рибалки виловили тіло, а згодом відшукали й голову топільника. Показалося, що це берлінський купець Файхтер, який щез із готелю в Сопотах 25. березня ц. р. Файхтер програв увесь свій маєток у касині гри і скінчив самогубством, кинувшись у море.

КРОВАВЕ ВІЧЕ.

У селі Лабунь (пов. Бохня) Стронництво Людове уладило віче з походом. Староста заборонив віче з причини пошести красухи та дифтерії. Прийшло до сутички з поліцією. Вічевики кидали камінням і стріляли з револьверів. Поліція стріляла в повітря, опісля в юрбу. Було сім вічевиків ранених; з них два вмерли в шпиталі.

„ПІКАНТНИЙ" ПРОЦЕС У ВАРШАВІ.

Перед окружним судом у Варшаві відбувається сензаційний процес. Геройкою процесу є двадцятьтрилітня княжна Зофія Корибут-Воронецька, що в листопаді минулого року вбила свого нареченого, промисловця Боя. Процес цей це один із „вимріяних" процесів для брукової преси, бо відслонює інтимні та драстичні сторінки з минулого Воронецької. Воронецька є типом еротично-егзальтованої та полонеіормальної жінки. Нареченого вбила за те, що вечір, який він обіцяв із нею перевести, перевів із своєю ...

ПАЛАТА ЛОРДІВ В АНГЛІЇ ПРИГАДАЛА УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ ПІД ПОЛЬЩЕЮ

В ДИСКУСІЯХ НАД СТАНОВИЩЕМ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В ЕВРОПІ ГОВОРИЛОСЯ БІЛЬШЕ ВСЬОГО ПРО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЯКАМИ.

ЛОНДОН (Англія). — Українське Бюро в Лондоні подає, що майже ввесь день нарад у палаті лордів, 15 червня, велися дебати над справами меншин в Европі, а головно над становищем Українців у Польщі. В дебатах брали участь лорди: Ноел-Бакстон як головний бесідник, Сесил оф Чевуд, Дікінсон, а від уряду секретар війни, лорд Гейлшем.

Дебата мала на ціли вказати палаті на недостачі апарату в справах національних меншостей, який зорганізовано при Лізі Націй, а також звернути увагу англійського уряду на ту небезпеку, яка грозить світови від несправедливого полагодження справи національних меншин. Лорд Ноел-Бакстон поставив внесення, щоб англійський уряд обстоював створення окремої постійної комісії при Лізі Націй, яка займаласяб справами національних меншин, але після пояснень зі сторони представника уряду лорд Ноел відтягнув це внесення.

Кожний з промовців, що говорив на цьому засіданню в справі національних меншин, брав становище Українців під Польщею як оказове, наскільки несправедливо розвязане питання національних меншин тепер в Европі й що доводиться переживати поневоленим народам. Особливо яскраво про Українців говорив лорд Ноел-Бакстон, який між іншим сказав:

„Ще більше серіозні речі діються в українській частині Польщі. Украіна здається далекою від нас, але її справа обходить цілий світ, бо вона дійсно лежить в інтересі світового мира. Українці творять далеко більшу націю, ніж ми це звикли собі уявляти. З них шість мільйонів живуть у Польщі, а в Канаді вони творять найбільшу частину населення, зараз по Британцях та Французах. Тому українська справа так близько обходить і Британію.

„В східно-галицькій частині Польщі від часу закінчення війни аж до року 1928 число українських початкових шкіл зменшилося на три четвертини, а іменно з 2,400 на 700. В університеті, де Українці за австрійських часів мали одинацять професорських місць, тепер не мають вони ані одного, хоч їм приобіцяно ще в 1922 році власний університет". Далі лорд Ноел-Бакстон схарактеризував ще гірше становище Українців на Волині та на інших землях, що опинилися під Польщею, а особливо багато спинився він над системою польського поліційного терору, який Польща впровадила на українських землях.

В такомуж сенсі говорили й інші промовці в палаті лордів.

ХОЧУТЬ УРАТУВАТИ ЛЬОЗАНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ЛЬОЗАННА (Швайцарія). — В справі репарацій обидві сторони, Німеччина й Франція, твердо стоять на своєму. Німеччина категорично заявляє, що вона не може платити тепер репарацій і не думає давати навіть обіцянки колись їх платити, а Франція в ніякому разі не хоче погодитися на знесення репарацій. Отсе та справа, на якій конференція має остаточно розбитись.

Британська делегація на чолі з Мек Донелдом прикладає всіх зусиль, щоб привести до якогось порозуміння Німеччину та Францію. Він говорить, що має надію на успішне закінчення своєї місії, але ніхто в це не вірить.

ПОЛЯКИ ГОДЯТЬ РУМУНІЮ З МОСКВОЮ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Польський уряд повідомив румунський уряд, що Варшава знайшла таку формулу, яка дасть можливість Румунії підписати з Москвою договір про ненападення, не порушуючи справи Бесарабії. Румунський уряд тепер не знає, що робити з договором з большевиками й хоче ще дістати інформації в Парижі, щоби знати, як до цього поставиться Франція.

КИТАЙ ХОЧЕ ПОРОЗУМІННЯ З ЯПОНЦЯМИ.

ТОКІО (Японія). — Китайський уряд шукає порозуміння з Японією, щоб нарешті припинити ворожнечу, яка вже від довшого часу триває між обома державами. В справі Манджурії Китай пропонує, щоб Манджурія була оголошена китайською домінією з широкими місцевими правами. Китай не буде там тримати ні своєї армії, ні поліції, чи яких інших адміністративних апаратів.

Представником центральної влади Китаю в Манджурії має бути високий китайський комісар. Нанкінський уряд також схиляється до того, щоб продати одному французькому банкови Східно-Китайську залізницю, якою тепер Китай володіє й заряджує разом з Росією.

КИТАЙСЬКА МІСІЯ В МОСКВІ.

МОСКВА (СССР). — Сюди прибула делегація від китайського національного уряду з Нанкіна. Цими днями вона почне розмови з радянським урядом у справі порозуміння Китаю з Москвою та навязання дипломатичних зносин.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАМЯТИ ВЕЛИКОГО МУРИНА-ВИХОВНИКА

У місточку Молден, коло Чарлстона, в стейті Вест Вірджінія, відбулася минулої неділі цікава врочистість. У цій околиці, де ще не загинула память рабства чорного чоловіка, де ще й нині, два покоління після знесення рабства, Мурина вважають чимсь нижчим від людини, зібралися білі й чорні, щоби віддати честь Букерови Т. Вашинґтонови, великому муринському виховникови.

Є там хатина, в якій Букер Т. Вашинґтон прожив свої хлопячі літа, і цю хатину тепер закуплено й присвячено як памятник Букерови Т. Вашинґтонови. Цю хатину перемінено на щось у роді національної каплиці. Робиться це на те, щоби відвідувачі хатини діставали натхнення до вснеслих діл.

Чоловік, котрому такий памятник поставлено, поклав для своєї раси необчислимі заслуги. Він уродився ще за рабства Муринів, і самий був рабом. Коли Муринів визволено підчас Горожанської Війни, він став працювати як робітник при сільних печах та копальнях вугля. Він мав невгасиму жадобу до знання і, з тяжким трудом пробиваючися, добився вищої освіти. Став нарешті вчителем, бо розумів, що його братам по расі замало волі, що їм треба ще й освіти. Остаточно він почав школу, що мала підготовляти вчителів для Муринів. З 2,000 долярів, Букер Вашинґтон відкрив школу.

Вона мала всього одну хатину, а Букер Вашинґтон був одиноким її учителем. Як він умирав (в році 1915), ця школа мала вже сотки акрів землі, багато будинків, півтори тисячі студентів, 185 учителів. Та ще важніше від цього всього був настрій школи, її ідеалізм, запал і захоплення як учителів, так і учеників. Всі вони вірили в ідею Букера Вашинґтона, що Мурин має визволитися з рабських почувань, набираючи поважання до себе й своєї раси через удержання себе й своєї родини працею в якомусь пожиточному ремеслі. Мимоволі, працюючи для Муринів, Букер Вашинґтон мав великий вплив на виховання взагалі. Його школа піддала неодну хосенну думку виховникам білої раси. Дехто навіть каже, що це був одинокий з американських виховників, котрий зробив революцію у вихованню дітей. Це признання для великого Мурина само собою є заохотою для інших Муринів. Коли Букер Вашинґтон міг зробити такі великі річи для людства, то чому інші Мурини не могли би повторити його робити та своїм розумом причинитися до відкриття нових правд на інших полях?

СТРАХ ПЕРЕД УКРАЇНІЗАЦІЄЮ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ.

Якої форми не приняв би на себе український рух — він у кождій формі стає відразу ненависним для польських шовіністів.

На Волині ведеться тепер політика „вспулжиця'' чи там **„реґіональна".** Головна ціль її — удержати так званий сокальський кордон і не допустити галицьких Українців до ніяких впливів на тих землях. Але рівночасно підпирається тих Українців, котрі показались „льояльними" та признають польську владу за богом дану, котрій отже безумовно підчинитися належить. Такими є на Волині українські, на урядову лісту вибрані посли, як н. пр. „Петьо" Певний та Богуславський.

Їм очевидно робиться деякі уступки й вони за урядові гроші видають ґазету „Українську Ниву", котра вихваляє Пілсудського й цілу політику бебеків.

Така політика засягла й Полісся, країну дуже зацофану, але під оглядом національним далеко чистішу від Волині. І там треба було отже потурати дещо Українцям, але вже й такі незначні, чисто формальні уступки викликують скажений вибух злоби зі сторони польських шовіністів.

Для прикладу подаємо тут допис якоїсь дідички („земянкі"), поміщений у крайно шовіністичнім „Ілюстрованім Курєрі Цодзєннім".

Вона пише, що вродилася і мешкає стало на „кресах" — так, як її батьки й діди. „Витримали ми (використовуючи очевидно працю бідних наших Поліщуків. — В. Л.) чужу займанщину та задержали — нераз серед дуже тяжких обставин — наші землі для Відродженої Польщі, а тепер мусимо, на жаль, глядіти на — так сказати — заникання („курчене сен") польскости та на нові напрями, котрі нам нічого доброго не віщують". Сам цей допис звучить ось як:

Козаки... на святі 3. мая.

Камінь - Коширський (воєв. поліське) в маю.

Третий май! (Роковини польської конституції з **1791** року.—В. Л.). цього року має це свято у нас цілком інший вигляд, ніж у попередних роках.

Є це перегляд і пописи організацій цілого повіту й отже: „кружків сільської молоді", стшельца та добровольних пожарних сторожей. — Має бути посвячений прапор Окружного Союза молоді.

Торжество це розпочинається полевою Службою Божою на спортовім майдані. Публики є богато, а окружають її з двох сторін ряди організацій і відразу ударяє всіх в очи щось ще небувалого на поліськім терені.

Декотрі іменно кружки молоді явилися не в місцевих уборах: бачимо якісь віночки, ґорсети та стяжки.

До престола підходить **„прапоровий відділ"** — і хтож це несе прапор союза всіх кружків молоді з повіту? Просто не хочеться вірити очам! Хтож це? **Козак-гайдамака на Поліссю?** Є це хлопчисько в баранячій шапці на бакир. На ньому широченні малинові штани та вишивана сорочка, а через плечі **синьо-жовта лента!** — (ґевалт! — В. Л.)

Звідкиж він тут узявся, та хто його вибрав хорунжим? Коло нього ідуть дві крепкі дівки, вбрані в українську ношу..

Всі троє це місцеві Поліщуки, перебрані за Українців. (Значить — у цеї премудрої дідички Поліщук — не Українець! — В. Л.).

Хоч у повіті є і кружки польської молоді, то до прапорної служби вислано лише **православних** Русинів. А буде той прапор святити **католицький священик!** Та коби вони були бодай одягнені у свою власну ношу...

По Службі Божій являється і поліський воєвода та є хресним батьком прапора разом з одною вчителькою, заслуженою діячкою в повіті.

Слідує перерва на обід, а потому починаються продукції: вправи пожарних сторожей, вправи військові „Стшельца'' з атаком і метанням (?) ґазів та меч копаного мяча. А дальше йдуть співацькі змагання кружків молоді.

Довгий їх ряд підходить двійками до трибуни, на котрій сидить п. воєвода з родиною, військові, урядовці і — переважно польська публика.

І хтож то веде той цвітистий похід, уставляє його та диригує співом: „Єще Польска не зґіненла"?... Знову **псевдо-Українець,** церковний псаломщик.

Потім співають поодинокі кружки. Одні ліпше, другі слабше виконують польські та українські пісоньки, і лише два кружки, один польський, а другий русинський — оба ведені вчителями — співають виключно лише польські пісоньки.

Жюрі видає оцінку хорів, а потім слідує **реґіональна** — (! В. Л.) **картина,** інсценізація селянського весілля. Поліщуки з одного з руських кружків у своїй рідній ноші і рідною мовою дають дуже милу картину добре їм знаних весільних обрядів та співають належні до них пісні.

А тепер приходить неабиякий програмовий нумер, що був мабуть несподіванкою і для самого комітету, що уряджував це свято.

Отсе входить на естраду пара... той „молоєц" від прапора і „молодиця"-Українка. Вони танцюють „Гопака", національний український танець. Навіть і бісувати (повторяти) мусять... Люди (мабуть такі як пані дідичка. — В. Л.) протирають собі очи.

Що це все має значити?... Но! — адже від кількох місяців працює в повіті як „інструктор" Кружків Молод. бувший **старшина Петлюри,** що мешкає на праві азилю в Коширськім Камени, а покликаний є до тої так дуже відповідальної роботи адміністраційною владою в ціли протиділання акції **„Сельробу",** котрий почав переходити вже з Волині на Полісся.

Як там іде з тим „протиділанням'' — не знаємо, але свято 3-го мая показало, що **на сіре Полісся входить цвітиста „Україна"!**

Пан інструктор знайшов скоро помічників і праця, котра мала бути ведена лише на **полудні** повіту — розвивається уже й на півночи.

Дочки і сини православних попів та церковні псаломщики (дяки) кермують кружками та українізують Поліщуків. І так мож було чути на майдані майже більше українську мову, як польську. І мало що не понеслася пісня:

**„Ще не вмерла Україна
Від Каменя до Берліна!"**

Так, так! **До** Берліна чи **від** Берліна?... Місцеві люди добре ще памятають 1917 рік. В тім році привезли були Німці в запльомбованім ваґоні й викинули, мов той бациль заразы, — **Леніна до Росії.**

В тім же самім році розсипали Німці на области своєї окупації — отже й по поліських селах — аґітаторів, рекрутованих з полонених, а відповідно підучених у Підляській Білій, щоби тут **„робили" Україну.** — А мала вона, означена червоною лінією на мапах німецького ґенерального штабу, розтягатися аж по Пружану.

Селяни відносилися до тих аґітаторів з великим недовірям, майже ворожо, і вони уникали їх, не розуміли їх мови, та прозивали їх „балакаями".

Провалився однак славутний береський договір, провалилися і Німці та їх політика, а тимчасом?...

Поліський хлоп має в собі може більше славянськости, ніж інші руські роди. Він однакож жив у згоді з місцевою польською людністю — й то навіть за російських часів, коли рівнож! В. Л.) був підюджуваний проти „Ляхів і панів'', — але не видав з себе Ґонтів і Залізняків, ані Шелів*)!... Так є і тепер. Ніхто не хоче його переробловати на Поляка і не буде, але не вільно накидувати йому мови, котра є для нього чужою й котрої він не розуміє!

Він є **Поліщиком** і чоловіком **„тутейшим",** як сам про себе говорить.

Полишіть же його в його відрубности: **не псуйте його мови** — може і сірої, але йому причасної — мовою вправді більше звітистою, але — „іншою".

Ми не зміняємо (що за ласка! — В. Л.) його традиційних обрядів і його ноші, бо то його власність і його минувшина, котру треба шанувати.

Поліщук не просить тих **„новинок"** і в своїй більшости є їм противний.

Най його теперішні „менторі" (учителі), котрі нараз виросли на Поліссю, зрозуміють, що ми всі є у свобідній Польщі, котра позволяє кождому позістати тим, ким був і де був: Поліщукови на Поліссю, а Українцеви на Україні. Дорога свобідна!

І ще одно повинні собі поліські Українці запамятати: що ґаздами в Польщі всеж таки є й позістануть Поляки, та що прозивання тих, котрі „перешкаджають'' в українізації (!!) Поліщуків — **„рижими собаками",** може бути в толеранційній Польщі лише до якогось часу — толероване.

Вони знають добре, що за таке говорення про „господаря" краю поїхав би в передвоєнній Росії не лише Поляк, але й Українець трохи дальше, ніж би цього собі бажав!...

—o—

Ось так звучить стаття цеї якоїсь польської „земянкі з кресув" і та стаття дає нам незвичайно багато до думання.

Отвирає нам вона передовсім вгляд у душу самої тої „земянки"-Польки, що жиє з праці бідного Українця-Поліщука. Вона боїться, щоби він не прозрів, щоби не став уважати себе Українцем з Полісся а не якимсь „тутейшим". Зона хоче, щоби Поліщук на все позістав сірим „тутейшим", убраним у свою сіру, бідну ношу і не знаючим ліпше свого місцевого говору — загально-української, літературної мови.

Вже самі широкі козацькі штани викликують у неї жах, і їй привиджуються постатті Ґонти і Залізняка а навіть і польський хлоп **Шеля,** що то в 1846 році проводив тим Мазурам, котрі різали навіть живцем своїх дідичів пилами, а дехто ще й приговорював: **„а рзній зе ґо поволі, бо то бил добри пон!"** І страшно її це болить, що польський гимн „Єще Польска не зґіненла" співав хор під диригентурою православного дяка (псаломщика).

Вона кидається на свою власну польську владу за те, що вона дозволяє Українцеви — дарма, що Петлюрівцеви — орґанізувати українську молодь, і дарма, що той удержуваний польським урядом орґанізатор (православний!) — дає святити прапор орґанізації поліщуцької молоді — польському ксьондзови, а та молодь співає „Єще Польска не зґінела".

Її аж пече, що той хорунжий мав синьо-жовту ленту на грудях, хоч промовчує, що сама хоругва — була біло-червона. В противнім випадку вона би ще не такого крику була наробила!

Їй причувається, що вже співають „Ще не вмерла Україна від Каменя до Берліна", хоч тут і сліду німецької аґітації нема. І взаґалі — яку би ціль могла мати німецька аґітація на Поліссю?!

Страшна ненависть до Українства взагалі — так і бухає зі слів польської обшарнички, а з них стає рівночасно ясним, що між людьми того роду и Українцями не є взагалі можливе ніяке порозуміння. Це є очивидне друге видання Стася Ґрабського: тасама короткозорість, такасама ненависть і безоглядність. І не хоче та поклонниця ненависти бачити, що **польська влада,** лише **примушена загрозою большевизму** в сельробівськім перебранню, згодилася на це, щоби стоячий на її службі **Петлюрівець** переводив орґанізацію поліської молоді — і то очевидно під **біло-червоним прапором.**

Заазом бачимо, як то виглядає на Поліссю те славне „спулжице": православна українська молодь дає свій біло-червоний прапор до свячення католицькому ксьондзови і під дириґентурою православного дяка співає „Єще Польска"!

Однакож — добре сліпій курці зерно, особливо, коли воно не цілком порожне: навіть і серед тих прикрих обставин українство таки і на „сірім'', темнім Поліссю розвивається і — як каже „земянка": „дочки і сини православних священиків та церковні псаломщики (дяки) кермують кружками молоді та **українізують Поліщуків".**

У всякому разі польська влада на Поліссю пішла розумною для себе дорогою: воно волить українізацію ніж большевізацію Полісся. Не на всіх „кресах" прийшла польська влада до такого розумного рішення.

А вже справою українських діячів є ті дані їм полекші використи, і то не конче держачись за полу Петлюрівців.

Василь Левинський.

*) Шеля був то Мазур, провідник різні польських дідичів у Західній Галичині в 1846 році. Тоді вирізали Мазурі дві тисячі польських панів.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги в сумі $50 з фонду допомогового. Я вже довгий час хорую, то мені наш Батько Союз виплатив 150 долярів.

Кличу всіх Українців, що ще не стоять в У. Н. Союзі, щоби кождий Українець й Українка належали до У. Н. Союза бо це є Батько наш й організація, котра пособляє своїм членам, коли вони є в прикрім положенню.

Онуфрій Фляс,
член 340 від. в Манчестер, Н. Г.

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(18)

З кождим її словом начеб хто ніж встромив йому в серце.

— Чи дуже траґічні ті ваші книжки? — спитала. — Бо мені лиш такі повісти подобаються. Лише дуже траґічні, або дуже смішні. Читаючи інші, я позіхаю і засипляю. Є ще книжки, які мама перед мною ховає, кажучи, що ті книжки не для молодих дівчат. Я дуже цікава, які то ті книжки. Може то саме такі повісти ви пишете?

— Я повістей взагалі не пишу! — відповів сердито.

— Не повісти? А що? Може поезії? Може про листя, що пожовкло і більше не позеленіє? Може про ті очи дівочі, що не хочуть на вас дивитися? Ха-ха-ха!

Страшно реготалась. Станула проти нього і оглядала його від стіп до голови.

— Ви були би поет? Аа... то не може бути! Правда, що ваша вдача поетична, бо ви такі розсіяні. Та на поета ви ні трохи не подобаєте. Виж цілком добре одягнені, без дір на ліктях. Тай ваше волосся обстрижене і в порядку, не звисаючі на рамена розчіхрані патли.

— Я і поезій не пишу, — боронився Стефан, цілком спантеличений. — Мої письма, ще більша проза, як повісти. Та книжка, що я її тепер друкую, політична.

— Політична! ха-ха-ха! Не дуріть мене. Політична! Ви політик? Це вже не може бути. Політики, то самі завадіяки, пияки, картярі; то люди без покінчених шкіл, без будучности, без виховання; їх малюють у „Смігусі", так, як того редактора Райваховича, з грубим червоним носом, з розбишацькою палкою, з нечесаною чуприною і з розчіхраною бородою; то самі батяри! Е, це, де, де вам до політика? Признаю вам, що умієте добре з людей жартувати. Та мене не здурите. Я вже не така дитина, щоби не знати, де кінчиться можливе і зачинається байка. Може ви пишете байки? Може також напишете байку, як то ви мене здурили? Цю байку я хотіла би прочитати.

Хвилю мовчала і ще додала:

— Ми жартуємо собі, а я таки хотіла би мати певність, як воно справді є. Тепер скажіть, вже не жартуючи. Правда це, що ви пишете книжки, ще й політичні?

Стефан прів і мерз на переміну. Не знав, чи брати все так, як вона, за жарт і сміятися з нею, чи плакати і рвати волосся. В руці держав тих десять нещасливих аркушів „політики". На першій стороні великими буквами стояв заголовок і його імя. Не знав, чи показати їй, чи назад сховати; чи може привязати млинське колесо і в воду. Остаточно рішився оборонитись і, показуючи їй надруковані аркуші, вибовтав:

— Це перша половина моєї книжки.

Дівчина взяла в руку і, глянувши на незнане їй українське письмо, нуж на ціле горло сміятися.

— По жидівськи, по жидівськи! — скричала. — І ви кажете, що це ваша книжка? Виж не рабін, щоби писати жидівські книжки.

Відобрав від неї „жидівську" книжку, стиснув судорожно рукою і кинув у корчі.

— А то я насміялася! Я ще ніколи так добре не бавилася, як нині!

Вона бавилася, як ще ніколи... А йому ніколи ще так гірко не було, як нині!... Пішли до павільону. Дівчину відвів до салі, сам лишився в буфеті. Випив одну склянку, другу, трету. Холодився і думав:

— Ось тобі на! Добру кандидатку на товаришку життя знайшов собі... Політик, то батяр! Українське письмо, то письмо жидівське! Український письменник, то жидівський рабін! Бодай же тебе мать мордувала з твоїми поглядами!... Треба йти гуляти... Та вже не знею. З нею більше не говорю!

Вертаючися з двірця до міста, Рудецький став жалувати, що не поїхав до Брухович і без боротьби лишив поле Стефанови. Додумався до того, що не повинен був того зробити з тої причини, щоби Стефан не тішився легко, хоч хвилевою побідою, і щоби, хоч передчасно, не сміявся з нього. Це виглядало так; якби він в почутю своєї безсильности втратив надію на побіду і добровільно уступив перед ворогом. Взяв фіякра і поїхав до Брухович. Коли Стефан увійшов на салю з постановою до Сальки більше не приступати, вона крутилася з Рудецьким.

Заздрість всесильна! Бачучи, що дівчина в руках зненавидженого ним суперника, Стефан забув за „жидівську книжку". Скоро Рудецький посадив свою дансерку, Стефан пустився до неї. Від тої хвилі Рудецький пішов у кут. Коли верталися до Львова, Рудецький не осмілився сісти коло Сальки. Він забавляв маму. Ліпше кажучи, інтриґував. З двірця товариство мусіло йти до міста пішки, бо тяжко було діпхатися до трамваїв. Такий був натовп людей. Ішли парами, Стефан з Салькою попід руки.

Хоч нині Стефан свого суперника знов висадив з сідла, то таки не чувся цілком безпечним. Він міг зійтися з Салькою лише в публичних місцях, та така нагода не часто трапляється. Тамтой буває у них що дня дома, та ще й має за собою батьків. Дівчина, правда, воліє бути в товаристві веселого, балакливого і дотепного хлопця, хочби він був політиком і хоч пише книжки. Це мабуть урвалось би, коли би дівчина зміркувала, що той політик любить її і має охоту з нею женитися.

— Може вона гадає, що я лиш машина, сотворена на те, щоби дівчатам з пустими головами не скучно було жити, заки якого дурня спіймають за мужа? Треба скорше упевнитися, треба з нею побалакати на розум, бо ануж Рудецький, побоюючися, щоби йому не вихопилася та золота рибка, вже завтра добе торгу.

— Панно Сальцю — шепнув. — Я вам хочу щось сказати, щось спитати...

— Чомуж не говорите? — спитала, коли він урвав.

— Боюся, панно Сальцю! Страшно боюся, щоби ви не відповіли мені не так, як я хотів би. Тоді все пропало би. Я може дурюся, гадаючи, що є так, як я хотів би, щоби було.

— Мені здається, що я знаю яке питання вам на умі, — сказала, усміхаючися.

(Дальше буде).

ЕКОНОМІЧНА КРІЗА Й НЕБЕЗПЕКА ВІЙНИ

(Допис з Риму).

Цікаво сконстатувати, що коли ви говорите зі звичайним собі „чоловіком з вулиці" й запитаєте його про війну, він лиш недовірчиво усміхнеться: „Яка там, мовляв, війна. Хто з ким буде воювати? де гроші на війну взяти. Та і кому охота є воювати?" — Повний скептицизм і заперечення.

Коли ви заговорите на цю тему з політиком, він буде також заперечувати можливість війни, вказувати також на брак грошей, на небажання мас, на небезпеки й ризика всякої війни, й закінчить тим, що обовязково заговорить про необхідність мира, хоч і визнає також необхідність зброєння для „безпечности", бо врештою „всяке буває".

Коли ви заговорите на цю тему з економістом, він перше запитає вас з цікавостю: „А кого саме маєте на увазі?" А потім зазначить холодно, що, розуміється, війна є дуже можлива, але здається, обставини ще не дозріли. Питання про гроші для нього не існує, бо він твердо знає, що гроші є, але лежать сховані; якщож буде війна... гроші знайдуться. Так говорить економіст.

Більше того, якщо вам вдасться витягти його на довшу розмову, то він упевнить вас, що саме крізи викликають війни, а не війни — крізи. Навіть велика европейська війна 1914 року почалася в період крізи. Всі три італійські війни, які привели до італійської незалежности, як зауважує Метрон, виникли в роки, зареєстровані як роки економічної крізи: роки 1847, 1858, 1865. **Загальна нервовість і шукання будького виходу з важкого становища прискорюють рішення війни, розвивають дух авантури, жадання якоїсь зміни.**

До тогож війни дійсно зменшують економічну мізерію. **З проголошенням війни психіка звичайного громадянина, що ховає десь по панчохах чи по банках свій гріш, і ні защо не хоче вкладати його в жадне діло, нараз відмінюється.** Ідеалісти, бажаючи допомогти свойому народови вийти переможцем, натурально збільшують свою активність, віддають на загальні потреби величезні засоби, виходять нараз з квієтизму і байдужности. Інші таксамо розуміють, що потреби війни мусять піднести ціни, а тому починають закупувати крам, поки він ще не є дорогий. Держава мобілізує, реквірує всі запаси, що лежали мертвим капіталом по складах, і, тому, що велика частина населення мусить іти боронити батьківщину, безробіття зникає й росте заробітна платня. Війни не тільки не викликають кріз, але навпаки, причиняються до продовження періоду добробуту, що ототожнюється з періодом високих цін. Так велика війна причинилася до небувалого довгого періоду економічного добробуту—від 1914 року аж по рік 1929. Війни Наполеона затримали звичайний прихід крізи в Англії аж до 1820 р. Але, з другого боку, відмічено, що **після такого продовженого добробуту приходить і довша кріза.** Війни Наполеона викликали в Англії після 1820 року крізу, якої описи цілковито збігаються з тим, що ми бачимо в наші часи. Чи значить це, що сучасна економічна кріза буде тягнутися відповідно до довжини періоду добробуту, звязаного з великою війною? Не треба забувати, що крім звичайних елементів крізи, які приходять після періоду добробуту, в наші часи існують ще й спеціяльні елементи, як репарації та міжурядові борги, не кажучи вже про присутність Совітського Союза, що завжди на економічному й політичному полі є загрозливою небезпекою...

І тому власне економісти не хочуть заперечувати можливости війни. Навпаки, вони навіть були би схильні думати, що, з огляду на гостроту сучасної крізи, зацікавлені промислові кола мусітимуть шукати якоїнебудь нагоди. Але політики заперечують, бо вони відчувають кольосальну відповідальність, і потім вони досі не розібралися в укладі міжнародніх сил: хто з ким і хто проти кого? Візьмім хочби приклад Японії й Совітської Росії. **Американські Злучені Держави мають усі причини дивитися на Совітський Уряд не лише, як на небезпечну й неморальну організацію людей, котрим ніяка порядна людина не повинна давати руки** (Злучені Держави досі не визнали совітського уряду), **але й особливо як на найбезпечнішого конкурента на всіх европейських — та й не тільки европейських — ринках.** З другогож боку, вони вбачають в Японії вельми небезпечного конконкурента на Тихому океані, котрого зростови сил треба було всіляко перешкодити. Отже, на випадок японсько-совітського конфлікту яку позицію повинні заняти Злучені Держави?

Або становище Італії. З одного боку, в конечному рахунку всі розуміють, що межи большевизмом і фашизмом мусить прийти до остаточної боротьби, бо вони один другого цілком виключають. Але з другого боку, на когож опертися, на випадок непорозуміння з Францією? І те саме треба сказати про Німеччину. І тому всі чекають, всі ждуть, чи не принесе яких вияснень гітлеризм у Німеччині, що мусітиме визначити свою позицію недвозначно. Всі чекають, як розвяжеться врешті питання репарацій і питання розброєнь. Всі відчувають, що атмосфера є надзвичайно напоєна вибуховим матеріялом, але — політики ще не готові...

Евген Онацький.

ДО СВІТЛОЇ УПРАВИ У. Н. СОЮЗА В ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Шикаґо, 24 червня 1932.

Світла Управо:

Просимо приняти нашу найсердечнішу подяку за ласкаве доручення нам чека на суму $1000 (тисячу долярів), титулом посмертного по покійнім д-ру Вол. Сіменовичу. Ми отримали його скорше ніж в тиждень після похорону Покійного і за Ваше скоре полагодження цеї сумної справи належиться Вам прилюдне признання.

Покійний д-р Володимир Сіменович гордився усе своє життя членством в У. Н. Союзі, і при кождій нагоді говорив голосно, що обовязком кожного правдивого Українця в Америці є бути членом Вашої знаменитої Орґанізації. І ми теж гордимося довголітним членством Покійного в У. Н. Союзі, і вдовиця покійного д-ра Вол. Сіменовича впевнає Вас, що одинокий син Покійного, п. Володиммир Рой Сіменович теж уважає своїм святим обовязком стати в рядах славних борців за кращу будучність Українського Народа, які гуртуються в У. Н. Союзі.

Ще раз дякуємо дуже сердечно й остаємося з глибокою пошаною віддані Вам:

Олена К. Сіменович,
Володимир Рой Сіменович.

— Як було там у вас учора на вашому святі?

— Зпочатку якось не було гумору, та після промови голови настала загальна веселість.

— Щож він такого сказав?

— Він сказав: „Товариші! Ніхто не платить — сьогодня я за все плачу!"

Антін Чехов.

ДИРЕКТОР ПІД КАНАПОЮ

Давали „Водевіль із переодяганням". Клявдія Матвіївна Дольська-Кавчукова, молода, симпатична акторка, щиро віддана святому мистецтву, впала до своєї ґардероби. Стала зі себе скоро стягати одяг Циганки, щоби в одній хвилині вложити гузарський однострій. Щоби не було морщин і щоби костюм лежав на ній гладко та гарно, талановита артистка рішилася скинути з себе геть усе та надягнути однострій на голе тіло. Коли вже була роздягнена та кулячися з легкого холоду, стала вигладжувати гусарські штани, почула тихе зітхання. Вирячила очі та стала наслухувати. Ще раз зітхнув хтось і навіть прошептав:

— Ах, якіж тяжкі наші гріхи!

Акторка оглянулася, та не побачила нічого підозрілого в ґардеробі. Постановила на всякий випадок кинути оком під одиноку обстановку — під канапу. І ось саме там побачила довгу людську фіґуру.

— Хто це? — скрикнула перелякана та відскочила від канапи і прикрилася гузарською курткою.

— Це я... я, — почувся зпід канапи дріжучий голос — та ви, пані, не бійтеся, це я... Пст!...

У шепелявім шепоті, похожім на сквирчіння сковороди, артистка без труду пізнала голос свого директора Індюкова.

— То ви? — обурилася, червоніючи, наче півонія.—Як... ви сміли?! То ти, старий підляко, лежав тут увесь час? Ще того треба було!

— Дорогенька... голубонько моя!—говорив Індюків, висуваючи лису голову зпід канапи — не гнівайтеся, найдорожча! Вбий мене, потопчи, наче змію, лише будь тихо! Я нічого не бачив, не бачу тай не хочу бачити. Ви навіть непотрібно закриваєтеся, красо моя невисказана! Вислухайте мене старенького, що вже одною ногою стоїть у гробі. Я лише тому сховався тут, щоби ратувати життя! Гину! Дивіться: волосся наїжилося мені. З Москви приїхав чоловік моєї Ґлафіри. Тепер вганяє по театрі та чигає на мою загибіль. То страшне! Таж, не згадуючи Ґлафіроньки, я винен йому пять тисяч.

— А мені що до того? Забирайтеся мені зараз, або сама не знаю, що з вами зроблю, підляко один!

— Пст... золото моє, пст!... На вколішках благаю, повзу. Де мені перед ним сховатися, коли не у вас, пані? Таж він знайде мене всюди, лише тут увійти не посміє. Благаю! Прошу! Дві годині тому бачив я його. Стою собі підчас першої дії за кулісами тай дивлюся, а тут він іде зі салі на сцену.

— Себто, що ви і підчас драми лежали тут? — перелякалася артистка. — І... і все бачили ви?

Директор хлипав.

— Дріжу! Трясуся! Вбе проклятий. Таж уже раз стріляв до мене в Новгороді... В газетах писали...

— Ах, того вже занадто! Забирайтеся, бо вже пора мені зодягатися та вийти на сцену. Забирайтеся, бо... крикну, розплачуся голосно або лямпою кину у вас!

— Пст!... моя ти надіє, мій ти якоре спасення. Пятьдесять карбованців підвишки — лише не викидайде мене відси, пані. Пятьдесять!

Артистка прикрилася якимись ганчірками, підбігла до дверей кликати на поміч. Індюків повз за нею та зловив її за ногу повище кістки.

— Сімдесять пять карбованців, лише не виганяйте! — прошептав задихаючись. — Іще додам половину бенефісу.

— Брешете!

— Хай Господь побє мене! Присягаюся! Хай я згину... Половину бенефісу та сімдесять пять карбованців підвишки!

Дольська-Кавчукова вагалася хвилиночку, вкінці відійшла від дверей.

— Таж ви брешете, — сказала плаксиво.

— Хай земля западеться піді мною, хай не діждуся спасення. Абож то я драб який, чи що?

— Добре, затямте це собі, — згодилася акторка. — Ну, влазіть під канапу.

Індюків зітхнув тяжко та посапуючи вліз під канапу. Дольська-Кавчукова стала скоро зодягатися. Горіла зі стиду, що в ґардеробі під канапою лежить чужий мущина, одначе свідомість, що зробила це для добра святого мистецтва, підбадьорила її настільки, що як пізніше скидала з себе гусарський однострій, не лише не ганьбила, а навіть висловлювала спочування.

— Ви там поваляєтеся, Кузьмо Олексевичу, бож я там ріжні річи ставлю під канапу.

Водевіль скінчився. Артистку викликали кільканацять разів: дали їй китицю зі стяжками та написом „Останься з нами!" Як після овацій верталася до своєї ґардероби, стрінула за кулісами Індюкова. Обваляний та обшарпаний сяв радістю та затирав руки із вдоволення.

— Ха, ха!... Уяви собі, голубонько! — сказав, підійшовши до неї. — Смійся зі старого дурня. Уяви собі, то зовсім не був Приндин. Ха, ха! До чорта, довга, руда борода помилила мене... Приндин також має довгу, руду бороду. Я, старий осел, помилився. Хе-хе! Я непотрібно трівожив тебе, чарівниченько моя.

— Та ви не забудьте лише про те, що ви мені приобіцяли, — сказала Дольська-Кавчукова.

— Памятаю, памятаю, моє золото, одначе... голубонько моя дорогенька, це не був Приндин! Ми були умовилися лише щодо Приндина, то чомуж я маю виконувати обітницю, коли це не був Приндин. Колиб це він був, то, що іншого, а чейже сама бачиш, що я помилився. Якесь опудало взяв я за Приндина.

— Що за безсоромність — обурилася артистка — підлота! Підлота!

— Колиб це був Приндин, то самособою, малиб ви повне право домагатися, щоби я виконав обітницю, а цеж, чорт зна, хто був. Може то був якийсь швець або, даруйте, якийсь кравець — то я маю за нього платити?! Я людина чесна... Розумію...

А як відходив, ввесь час вимахував руками та говорив:

— Колиб це був Приндин, то самособою, я мусів би, а цеж якийсь незнакомий... якийсь, чорт його зна, рудий чоловік і зовсім не Приндин...

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЗАКЛИК.

до Високоповажаних і Дорогих Земляків і Землячок нашого Ходорова і його околиці.

Нова радикальна зміна устрою шкільництва, що настане в звязку з новим польським законом з дня 11/3. 1932. р., грозить затратою державних шкіл з українською мовою навчання, — а наказує українській суспільности подбати про розбудову приватно-рідного шкільництва.

Нова реформа грозить припиненням допливу української молоді з сіл як до фахових так і середних шкіл, а тому для вдержання тяглости життя нації мусимо подбати про виховання шкільної молоді й тому всі майже місточка повинні засновутати у себе вище ступеневу рідну школу, щоб таким робом було кому передати сучасний культурний доробок народу.

Тільки український учитель з рідною книжкою й мовою навчання збереже душу української дитини, відродить приспані ідеали в масах та обновить сучасне покоління, яке дійде до високих цілей найвищого ідеалу нації.

Звісно, що тільки наука в рідній мові, своя рідна обстановка, як картини, образи, портрети й погруддя славних письменників і діячів українських по шкільних кімнатах і коридорах, своє рідне мистецтво, добірна національним духом навіяна шкільна бібліотека, національні співи і гри, великі ідеали любови батьківщини і власного народу, вщіплювані в молодь від дитинячих літ,—її масова участь в торжествах з нагоди обходів та свят важніших народних подій — вириють такі риси й нададуть таке лице українській дитині, які не затруться вже ніколи аж до самого кінця життя даної людини.

Тільки так виховану дитину належить пускати на небезпечний шлях громадського й приватного життя, тільки в сей спосіб треба приготовляти українську молодь до тяжкої боротьби за краще завтра, за ліпше майбутнє нації; тільки шануюча національні святощі молодь створить сталевий панцир для збереження нації від небезпек винародовлення.

Цю величезну виховну місію хоче сповнити „Рідна Школа" в Ходорові, а для виконання намічених цілей закликає український загал своєї околиці взяти громадну участь в розбудові рідного шкільництва, бо справи виховання повинні обходити всі верстви народу, а майбутнє школи буде запевнене тоді, як обійме найширші круги нашого населення.

Для здійснення повищих намірів і переведення в життя клича та гасел „Рідної Школи" закликаємо стати нам у допомогу й наших заморських братів та сестер, без огляду на вік і стан. Зокрема віримо, що молодь українська заморських громадян, яка на собі самій відчула вповні усі трудності здобування науки й знання в нерідній мові, може і без загрози винародовлювання, поспішити на поміч українській дітворі, як і українській суспільности у їх важких змаганнях за ліпші права й кращу долю та душу української нації на їх корінних українських землях у старому краю, та не відкаже матеріяльної помочи в ціли переведення будови „Рідної Школи" при Українськім Народнім Домі в Ходорові.

Ходорів, в червні 1932.

Товариство-Господарське Український Народний Дім і Кооператива з обмеженою порукою в Ходорові.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ШКОЛА ОПРИШКІВСЬКИХ СИНІВ

Англійський подорожник Кінгсфорд так описує свої враження із побуту в школі афганських племен:

У найдальшім кінці англійсько-індійської імперії, дві милі від незалежної території вільних афганських племен, є шкільний будинок. Подорожний, який покинув місто Пешавар, щоби піти тією дорогою, надіється ріжних несподіванок. Сподіється, що нараз заступлять йому дорогу афґанські опришки, що привитають його кулями із засідки і т. п. Та що ці будинки, ті сади, які наче оаза переривають великий пісковий простір, — це школа, ба навіть справжний „каледж", у те не хочеться вірити. Великий напис понад входом потверджує, що ми в „Ісляма Каледж", або „Дур ул Улюм".

Таблиці при дверях кажуть, на що призначені поодинокі кімнати — хемічна лябораторія, викладова саля 4, ботанічна робітня і т. д. У „Принсіпелс Офіс" приймає мене англійський джентелмен.

— Як це можливо, що вас тут ще не вбили? — питаюся.

— Вбили? Ні, ми тут зовсім безпечні. Наш каледж це чисто ісламське заведення, а, як знаєте, Африди, Вазіри та Магсунди, це строгі могамеданці. Хоч вони часом і в інших цілях, ніж задля торговлі, переходять границю, то напад на каледж уважалиб вони святотацтвом. Крім того цеж „їх школа". Школу побудували тому шіснацять літ, щоби верховинські племена могли науково освічувати своїх синів. Тому треба було конче школу побудувати тут на границі. В самих горах, у котрімсь зі сіл не могла би бути школа. Поодинокі племена, ба навіть ріжні родини з одного села живуть у вічній ворожнечі. „Святий закон" крівавої пімсти нераз переривав би науку. Тепер вам покажу школу, та все не оцінюйте по европейськи й візьміть під увагу одиноку тутешню трудність виховання в цій дикій країні.

Є тут загальна школа з десятьлітнім пляном науки та „каледж" або „Гайскул" із дальшими чотирма або шістьма роками. Майже всі учні живуть за той час в інтернаті заведення. Діти, що вступили до школи, вчаться передовсім читати та писати в їх рідній мові. Пізніше приходить елементарна наука з інших ділянок, при чому спеціяльну вагу прикладають до англійської мови. Після 6-літньої науки у клясах понайбільше говорять по англійськи, а також викладають. Виїмкою є самособою наука корану та пізніше „ісламської теольоґії". Ця ділянка та релігійні вправи є окремішним для себе світом, якого не заторкнув британський „каледж". „Гайскул" освічує науково у спеціяльних ділянках, як математика, хемія і т. д.

Переходимо попри гуртки старших студентів. Вони витають свого вчителя словами: „Ґуд морнінґ, сер", а вимовляють це зовсім поправно. Діти з нижчих кляс вдоволяються тим, що прошептають боязки „Салям".

Цікаво знати, чи як вони покінчать науку, після стільки літ наче кембріджського життя, знову беруть участь у кровавій пімсті та грабіжницьких нападах. Проспект тієї школи, цікавий як ціле підприємство, торкається і тієї справи. Наведу дослівно кілька місць із цього документу. Уступ про спорт у школі кінчиться словами: „Учень каледжа любить спорт і мужеські гри таксамо, як його дикий брат в афґанських горах, а боюся, що він таксамо запальчивий до бою". Іншими словами: будьте спокійні, батьки, які хочете післати до нас ваших синів. Як вони вернуться, будуть таксамо вміти принести богату добичу, як ви, та пімститися за обиду. Щоби показати, що студентам воно не чуже, сказано на іншому місці: „Грабіжницькі напади бувають довкола каледжу, а нераз студенти стояли на дахах шкільних будинків, щоби дивитися, як блискають стріли та щоби чути лоскіт перестрілки — на селах „онли фю майлс евей". Дальше сказано: „Афрідський опришок ніколи не напав би на школу, бо він уважає її своїм каледжом".

Батьки, що узброєні часом зійдуть із гір, щоби відвідати синів, не потребують боятися шкідного впливу европейського виховання. Їх діти, хоч пізнають тайни вищої математики та абстрактної фільософії, не забудуть свого обовязку — воювати та, коли треба, пімститися.

Сповнилося.

Жінка: — Ось я знайшла мій давній лист до тебе. Я писала, що волію мучитись при тобі, ніж без тебе жити в раю.

Чоловік: — Ну і що?

Жінка: — Моє бажання сповнилося...

Податкові справи.

— Ви без пальта в такий холодний день?

— Навіщо мені пальто. Я читаю про проект нових податків і — дістаю горячку.

ЩО ЇЛИ ЛЮДИ В КАМІННІЙ ДОБІ?

Проф. д-р Ґріс з берлінського унівеситету піддав докладним дослідам одну збірку черепя глиняного посуду з молодшої камінної доби (біля 3000 пер. Хр.) і зробив при цьому незвичайно інтересне відкриття. Черепки мали на собі зовні бурі та чорні плями і заходило підозріння, що то є або саджа або таки рештки їжі. В тих горшках, як були ще цілі, варилася на вільнім огні якась страва, що при кипінню збігала, змішалася в той спосіб на зовнішніх стінках горшка з саджею та закаменіла протягом 5000 літ. Тепер проф. Ґріс розслідив з великим трудом ці плями хемічно та ствердив, що це останки кулеші з одної породи пшениці, яку плекають ще й тепер у Віртемберґії, Баварії, Бадені та Форарльберґу під іменем „емеркорн". Інтересні ці черепки зберігаються сьогодні з археольоґічнім музею у Франкфурті над Мейном.

Пімста вдови.

— Ви знову в жалобі? Я не знав, що ви знову втратили мужа.

— Алеж ні! Я посварилася зі своїм мужем і щоби йому дошкулити, я вдягнула жалобу по своїм першім чоловіці.

Михайло Зощенко.

ПРИКРА ІСТОРІЯ.

Пригода ця приключилася в Москві. Саме в хаті Гусіва. Може знаєте такого московського товариша.

Минулої суботи уладив він у себе чай. Так без ніякої нагоди. Просто, забавитися трохи хотіли.

Зійшлися, самособою, молоді люди, повні життя. Самі, вважаєте, щойно „початкуючі" діячі.

Не мали ще часу зібратися, а вже почалися між ними пристрасні спори, балачки, дискусії.

Так якось вийшло, що небаром головною темою дискусії стали важні політичні події.

Один з гостей зачав щось. Інший піддержав. Третій повідає: „Розуміється, що саме те".

Четвертий каже:

— Так, так воно, та можливо, що й не так.

Нараз хтось із гостей — жінка, товаришка Анна Сидорова, поблідла тай каже:

— Товариші! Найкраще подзвонімо зараз, ну хочаб до товариша Троцького, та спитаймо, що він думає про безупинну революцію.

Серед гостей настала тишина. Всі, як один, глянули на телефон.

Товаришка Сидорова поблідла ще більше тай каже:

— Знаєте, получімся з Кремлем... Попросимо до телефону товариша Льва Троцького та спитаймо його щонебудь...

Зчинився крик, гамір.

— Правда, повідають. Дійсно... Рація! Подзвонимо та спитаємо... Вважаєте, так і так, Льве Давидовичу...

У цюж хвилину один енерґійний товариш, Митрохин, підходить рішучою ходою до апарату тай каже:

— Зараз задзвоню. Здіймає слухавку та повідає:

— Будь ласка... Кремль...

Гості заперли дух у грудях і обступили апарат. Товаришка Анна Сидорова поблідла наче стіна та пішла до кухні напитися води.

Самособою, комірники з усієї хати збилися в кімнаті. Прийшла й ця, на якої назвище була винанята хата — Дарія Василівна Пилатова. Стала біля дверей та тривожно гляділа, що буде дальше.

А події дальше ділялися незвичайно скоро.

Енергійний товариш Митрохин каже:

— Будь ласка попросити до телефону товариша Троцького.., Що?

І бачать нараз гості, що товариш Митрохин блідне, мутними очима глядить на присутніх, стискає кріпко слухавку телефону між колінами, щоби нічого не було чути та каже пошепки:

— Що сказати? Питаються, в якій справі? Хто говорить? Певно секретар...

Присутні відступилися нараз від телефону — хтось порадив:

— Скажи: з редакції. Та говори вже раз, дураку вісімнацятий.

— З редакції... — безвучно сказав Митрохин. — Що-о? Так узагалі, в справі статті.

Хтось відізвався:

— А то наварили пива! Пийте тепер самі. Побачите, будуть страшні неприємности.

Власниця хати, Дарія Василівна Пилатова, на якої чесне назвище була винаймлена хата, захиталася та сказала:

— Йой! А то закопали мене, драби. Що тепер буде? Кладіть слухавку! Кладіть у моїй хаті слухавку! Не позволяю розмовляти з моєї хати з вождами!

Товариш Митрохин сумними очима повів по присутніх і поклав слухавку.

У кімнаті царила знову глибока тишина.

Дехто з гостей тихесенько встав і пішов додому.

Інші пять хвилин сиділи непорушно.

Нараз почувся телефон.

Сам господар Гусів підійшов до телефону та понуро-зрезиґновано зняв слухавку.

Слухає. Нараз очі його баніють, чоло вкривається потом. Телефонічна слухавка скаче йому в руці.

У телефоні гремів голос:

— Хто просив товариша Троцького? В якій справі?

— Помилка — повідає Гусів. — Ніхто не просив. Перепрошую...

— Нема ніякої помилки! Від вас дзвонили.

Гості стали виходити до сіней. Не дивилися один на одного, збиралися мовчки та пішком виходили на вулицю.

Ніхто не додумався, що то був жарт.

Щойно на другий день виявилося це. Один з гостей сам признався. Вийшов із кімнати зараз після першої розмови та подзвонив із телефонічної будки.

Товариш Гусів посварився з ним. Хотів навіть вибити його по лиці.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Сестр. ім. Ольги Бесарабової, від. 47, повідомляє членіць, що піврічний мітінг відбудеться в неділю, 3 липня, в год. 1.30 попол., в укр. гали при 3-тій і Карбон ул. Урядники і контрольори здадуть звіт за 6 місяців. — М. Заблоцька, предс.; А. Мушаста, кас.; П. Паращак, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Вільні Козаки, від. 116, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 3 липня, в годині 3-тій пополудни, в льокали мітінговім. Контр. комісія: П. Черкас, М. Думаський ст. і Катерина Ченьків, мають явитися в суботу, 2 липня, в годині 7-мій ввечір, в секретаря. Порядок мітінгу: 1. Справоздання контр. комісії. 2. Полагодження недокінчених справ. Кождий член нехай старається обдай частинно виплатити свій довг, інакше в липни буде суспендований. — О. Петришин, предс.; Й. Паславський, кас.; П. Стадник, секр.

Людські шкіри.

Кушнір приняв нового хлопця на практику й повчає його: „Отже тут записуватимеш баранячі шкіри, тут телячі, а там людські шкіри". Челядник, як почув ті слова, перелякався:

— Пане, я вже був у двох кушнірів, та людської шкіри не виправляв.

Кушнір розсміявся: То ти думаєш, що я людоїд? Людськими шкірами в нас називаються ті шкіри, що їх люди приносять із міста та з околиці.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ. (72)

Біля Тарзана, в кімнатці опинився також Мпінгу разом з Діоною. Коли двері до кімнатки підземеля були замкнені, то світло до неї доходило лише через невеличке, міцно заґратоване вікно біля дверей. Тут Преклярус вперше зійшовся з Діоною поруч. Він схопив її за руки й став заспокоювати, думаючи, що вона дуже перелякана та поденервована. „Дорога Діоно, я тепер знайшов тебе лише на те, щоб знову втратити! Яка жорстока доля!" — говорив до неї Преклярус.

„Те, що ви всі вчасно зявилися в палаті цезаря, вратувало мене від смерти", відповіла Діона. Тут вона витягла з рукава свого убрання ніж і показала його Максімусови Преклярусови. „Я рішила, що ліпше отсей ніж най пробе моє серце, ніж я малаб стати жінкою огидного Фастуса. Отож, коли мені доведеться тепер умерти отут з тобою, то всетаки я прожила довше, ніж думала жити, поки ти зявився. Я тепер буду щаслива вмираючи, бо вмру разом з тобою, мій лицарю!

Тарзан чув їх розмову. „Тепер не час говорити про смерть! Треба думати, як боротися, щоб вирватися звідси для життя. Ми повинні..." Та тут його перебив один з ґлядіяторів, що був при Тарзані. „Кождий з нас, хто вирветься з цього мішка, буде живцем спалений на вогні! Отож годі думати поодинці, як звідси вибратися! Така смерть неславна й огидна, але смерть у бою є смертю лицарською й приємною. Отож будемо боротися до останнього, щоб славою окрасити свою смерть".

Всі добре розуміли своє становище й всі знали, що живими виходу звідси нема. Здатися на волю-долю й на ласку переможців — значило вмерти безславно на вогні. Коли боротися до загину, то може й удасться комусь вирватися з обіймів леґіонерів цезаря, але у всякому разі кождий може вмерти таким героєм, що й ворог пошанує його. Преклярус бачив крізь вікно, як воїни цезаря приготовлювали метавки, що кидають важке каміння, щоб ним висадити двері їх келії.